

СТАТИИ И СТУДИИ

Димитър Шалапатов

БЪЛГАРСКИТЕ ХРИСТИЯНСКИ СЕЛИЩА В ИЗТОЧНА ТРАКИЯ

Преди четири години написах една кратка студия за българските християнски селища в Западна Тракия, по-късно излезе и моя книга под същото заглавие. Мотивите ми за тази статия са същите като предишната и най-вече потомците на източно тракийските българи да научат повече за селищата, откъдето са дошли техните предци. Още повече, че се навършват 100 години от прогонването им от родните места. С този материал полагам основите на новата ми книга по тази тема. Структурирал съм селищата по кази. Отбелязал съм всички селища, в които са живеели българи през 19-и и 20-и век до прогонването им. Прави впечатление, че най-много български селища в Източна Тракия има до 1830 г., после до 1878 г. и най-малко са през 1912 г. След всяка война между Русия и Турция голяма част от българското население тръгва след изтеглящите се руски войски. Най-голям е отливът на българите от Източна Тракия през 1878 г. Тогава десетки села са изпразнени. Това проличава най-вече в Одринско, където се заселват турски бежанци от България. Друга причина за намаляването на българския елемент са напредналите асимилационни процеси от гръцката патриаршия преди признаването на българската екзархия, които не затихват и до 1912 г. Първо съм написал старите имена на селищата. В скоби съм посочил новите имена там където ги има. За Лозенградска и част от Одринска кази съм дал броя на къщите до 1830,

1878 и 1912 години. За останалите съм посочил броя им през 1912 година. Съкращенията са кб – къщи българи, кбе – къщи българи екзархисти, кбп – къщи българи патриаршисти, кт – къщи турци и кг – къщи гърци.

ОДРИНСКИ ВИЛАЕТ

ЛОЗЕНГРАДСКА КАЗА. В тази каза освен посочените по горе 1830 и 1878 години, в които имаме отлив на българи, такава се явява 1903 г., годината на Илинденско-преображенското въстание, когато голяма част от взелото участие във бунта население бяга в България. През 1904 и 1908 г. малки групи се завръщат. Но масовото заселване става след освободителната Балканска война през 1912 г. За съжаление идва погрома през 1913 г. и в голямата си част българското население е прогонено с огън и меч. Остава част от населението на Лозенград, но постепенно и то е принудено да напусне града си. През 1922 г. след гръцко-турската война са прогонени и българите патриаршисти.

	1830 г.	1878 г.	1912 г.
1. Малкочово (Малкочлар)	90кб	92кб	64кт
2, Пейчова махала (Бейджи)	90кб	90кб	32кбе
3. Горна канара (Йукаръканара)	50кб.	50кб	52 кбе
4. Долна канара (Ашагъканара)	40кб	40кб	46кбе
5. Ахматлар (Ахметлер)	20кб	28кт	120кт
6. Терзи дере	120кб	126кб	120кбе
7. Карабалиево (Караабалар)	60кб	30 кб.	64кт
8. Ениджия (Инедже)	310кб	330кб	440кбе
9. Каваклия (Каваклъ)	300кб	314кб	500кбе
10. Кулата (Кула)	52кб	52кб	128кбе
11. Девлетлиагач	180кб	96кб	70кбе

12. Коджатарла	180кб	180кб	155кбе
13. Тастепе (Таштепе)	110кб	110кб	106кбе
14. Ковчас (Коджайазъ)	250кб	229кб	120кбе
15. Кешерлик (Ковчас)	51кб	48кб	70кбе
16. Алмаджик (Елмаджък)	30кб	30кб	51кбе
17. Пирок (Гечитаазъ)	310кб	310кб	201кбе
18. Карахамза	100кб	90кб	102кбе
19. Чаирлъкьой (Чайърлъ)	40кб	22кб	38кт
20. Ескиполос (Йогунташ)	130кб.,	126кб.,135кг	40кб.п,160кг
21. Ериклер (Ериклер)	110кб	90кб	95кбе
22. Коево (Кузулу)	206кб	206кб	130кбе
23. Корията (Корукьой)	310кб	280кб	90кбе
24. Голямо Кадиево (Кадъкьой)	110кб	85кб	150кбе
25. Едига (Армаан)	60кб	51кб	140кбе
26. Петра (Кайаль)	75кб.,75кг.	190кг	300кг.
27. Коюнгяур (Коюнбаба)	120кб.	100кб	176кбе
28. Каракоч	120кб	70кб	96кбе
29. Раклица (Ериклидже)	120кб	75кб	102кбе
30. Лозенград (Къркларели)	400кб	1800кб	1500кбе
31. Карахадър (Карахидир)	110кб	95кб	195кбе
32. Скопо (Юскюп)	300кб.,300кг.	300кб.,370кг.	250кбп.,300г
33. Демирджали (Демирджихалил)	30кб	15кб	40кт
34. Хаджифакли (Хаджъфакль)	60кб	50кб	60кт

ОДРИНСКА КАЗА. Това е най-многолюдната откъм българско население каза. До 1878 г. почти изцяло селата са били български, но и след идването на турските мухаджири облика им като български не се променя особено много. Малка част от територията на казата се намира в днешна България (Свиленградска община, Хасковска област). Друга част се намира в Гърция, но в Западна Тракия.

I. Селища, останали в България

	1830 г.	1878 г.	1912 г.
1. Соуджак (Студена)	110кб	150кб	250кб
2. Каиккьой (Райкова могила)			120кб
3. Хаджикьой (Благунци)			164кб
4. Киречлихаскьой (Сладун)			28кб
5. Михалич			66кб
6. Фикел (Маточина)			26кб
7. Юскюдар (Щит)			266кбп
8. Киречлик (Варник) – към 1830 г. има 20 български къщи			

II. Селища, останали в Турция

9. Хамза бейли (Хамзабейли)	45кб	45кб	110кт
10. Хаджи Баба теке (Чалъдере)	50кб	50кб	20кб
11. Бююнли (Бююнлю)	70кб	70кб	104кбе
12. Теке – Чоке (заличено)	55кб	50кб	50кб
13. Хаджи Талишман (Хаджиданишмент)	25кб	25кб	38кт
14. Вайсал	205кб	180кб	60кбе
15. Юнлюдже (Йюнлюдже)	26кб	12кб	18кб
16. Чомлек кьой (Чьомлек)	100кб	40кб	32кбп
17. Хатибкьой (Хатипкьой)	30кб	14кб	28кт
18. Мурадчали (Муратчали)	50кб	38кб	38кбе
19. Ханъенидже (Ханлъйенидже)	50кб	44кб	51кб
20. Акбунар (Чомлекакпънар)	160кб	115кб	192кбе и унияти
21. Провадия (Синанкьой)	100кб	56кб	61кбе
22. Саръталишман (Саръданишмент)	50кб	14кб	73кт
23. Лахнапаша (Лалапаша)	100кб	68кб	72кбе
24. Татарлар	150кб	125кб	178кбе
25. Ташлъмюселим	160кб	128кб	106кбе

26. Каваклъкьой (Каваклъ)	26кб	5кт	13кт
27. Сюлейманталишман (Сюлейманданишмент)	100кб	46кб	85кт
28. Чешмекьой	50кб	50кб	44кт
29. Кьосехамзабей	26кб	10кб	5кб
30. Куруджикьой	30кб	50кб	46кб
31. Еникьой (Дегирменйени)	160кб	46кб	94кбп
32. Хаварас (Аваръз)	50кб	25кб	52кбп
33. Арнауткьой (заличено)	60кб	45кб	41кбп
34. Хасанага	30кб	30кб	18кт
35. Бююкдюллюк (Бююкдюллюк)	35кб	-	93кт
36. Дертли Мустафабей чифлик	10кб	5кб	-
37. Одрин (Едирне)	1595кб	2856кб	2170 кбе., патриаршисти и унияти
38. Ортакчи (Ортакчъ)			144кбе
39. Кайпа (Кайапа)			25кбе
40. Софулар (Менекшесофулар)			61кбе
41. Кючукдюллюк (Кючюкдюллюк) – към 1830 г. с	20кб		
42. Хадърага (Хъдърага)			54кбп
43. Караюсуф (Карайусуф)			48кбп
44. Ягджилар (Ягчълъ)			38кбп
45. Омурджали (заличено)			25кбп
46. Гечкенли (Гечкинли)			154кбе
47. Хаджийомер (Хаджиумур)			10кб
48. Керемденленер (Кераметтин)			5кб
49. Долхан			10кб
50. Таушанкоруджукьой (Куруджу)			60кбп
51. Мусабейли			51 кб
52. Демирханлия (Демирханлъ)			70 кбе
53. Кошел чифлик (Кьошен)			10кб
54. Скендеркьой (Искендер)			5кб
55. Гебелер (Хабиллер)			25кбп

56. Гевгелер – 60кб до 1878 г.			
57. Акардере – 5кб до 1878 г.			
58. Бюйюк Татаркьой (Юйюклютатар)			16кбп
59. Кючюк Татаркьой (Юйюклютатар)			10кбп
60. Сазлъдере	30кб	5кб	3кб
61. Таякадън	50кб	15кб	5кб
62. Пашачаир (заличено) – 30кб през 1830 г.			
63. Каракасъм			152кбп
64. Ахъркьой (Ахъ)			66кбе
65. Кадъкьой (Есикадъкьой)			62кбе
66. Кемал			80кбе
67. Дуванджево (Будакдоганджа)			102кбе
68. Възгаш (Узгач)			58кбе
69. Смаилча (Бюйюкисмаилче)			32кбе
70. Еминбей чифлик			10кб
71. Акче Ибрям чифлик			16кб
72. Кяфирхаджи – неиндефицирано			144кбп
73. Карабулут – 1830 г. 16кб – 1878 г. 8кб			
74. Ирнустатар - неиндефицирано			48кбп
75. Сарайакбунар (Сарайакпънар) – до 1878 г. има 70кб			
76. Къосейомер – 30кб -1830 г. 5кб – 1878 г.			
77. Караисмаилча – към 1878 г. има 12кб			
78. Хасанага чифлик			8кб
79. Екмекчи – 5кб 1830 г.			
80. Елчели (Елчили)			17кбп

МУСТАФАПАШАНСКА (СВИЛЕНГРАДСКА) КАЗА

– на левия бряг на река Марица. Селищата се намират в България. Територията на казата се намира от двете страни на река Марица т.е. в Източна и Западна Тракия. Една част от територията и в Западна Тракия се намира в пределите на днешна Гърция. Тук посочвам само селищата които се нами-

рат на изток от река Марица.

	1912 г.
1. Мустафापаша (Свиленград)	1345кбе
2. Аладаг (Пъстрогор)	100кбе
3. Българска Левка (Левка)	225кбе
4. Димитрикой (Димитровче)	100кбп
5. Мустракли (Мустрак)	95кбе
6. Иения (Младиново)	105кбе
7. Дервишка могила	142кбе
8. Карахадър (Чернодъб)	55кбе
9. Пашакьой (Генералово) до 1878 г. има	60кбе

ХАВСЕНСКА КАЗА. Заселена изключително с огагау-
зени българи.

1. Хавса	154кбп
2. Арпач	35кбп
3. Азатли (Азатлъ)	152кбп
5. Коджахадър (Коджахъдър)	10кбп
6. Мусулджа (Мусулча)	40кбп
7. Оглупаша (Огулпаша)	125кбп
8. Селиоглу (Сюлеолу)	128кб
9. Шараплар (Шербеттар)	128кбп
10. Османли (Османлъ)	128кбп
11. Аслан (Аслъхан)	154кбп
12. Гердели (Бюйюкгердели)	73кбп
13. Хаскьой	120кбп
14. Текешейхлер (Улуконак)	16кб
15. Бурунсуз(Йешилова)	32кбп
16. Деирменкьой – 50кб през 1878 г. – заличено	
17. Кулели	51кбп

УЗУНКЮПРИЙСКА КАЗА

	1912 г.
1. Узункюпри (Узункюпрю)	300кб
2. Ерменикьой (Елмалъ)	155кбе
3. Еникьой	360кбе
4. Чингенейери (Сюлейманийе)	64кбп
5. Търново (Байрамлъ)	568кбе
6. Чопкьой	510кбе
7. Карахамза – парAPANКОВЦИ	52кб
8. Залъф (Кърджасалих)	400кбп
9. Мухаджирли (Йомербей)	15кбп
10. Кумбарлар(Чифтликкьой) – парAPANКОВЦИ	50кб
11. Кавакль	32кбп
12. Караяйла	64кбп
13. Якупбей	7кбп
14. Чобанбунар (Чобанпънар)	76кбп
15. Ибриктепе –	200к албанизирани българи

КЕШАНСКА КАЗА

1. Арнауткьой (Ишъкль)	26кбп
2. Бараур (Бараги)	26кбп
3. Булгаркьой (Йенимухаджир)	510кбе
4. Коджахадър (Коджахъдър)	40кбп
5. Къзкапан (Къзкапан)	76кбп
6. Хадъркьой (Хъдъркьой)	102кбп
7. Япълдак	15кбп
8. Кешан	20кбе
9. Хаджикьой (Хаджи)	320кбп
10. Башлид (Пашайигит)	250к погърчени българи
11. Грабуна, Карабунар (Чамлъджа)	300кбп
12. Маврия (Бахчекьой)	65кбп
13. Махмуткьой	250кбп

СОФЛИЙСКА КАЗА – на левия бряг на река Марица

1. Ахъркьой (Ахър)	80кбп
2. Кадъкьой (Кадидундурма)	120кбе
3. Доганджа християни (Мерич)	152кбп

ЕНОСКА КАЗА

1. Енос (Енез)	175кбп
2. Асарли (Хисарли)	80кбе
3. Еникьой (Енидже)	25кбп
4. Ясьорен (Бьюнюкеврен)	120кбп
5. Чаушкьой (Чавушкьой)	20кбп
6. Кемерли (Шехитлер)	10кбп

МАЛГАРСКА КАЗА

1. Малгара (Малкара)	130кбе
2. Ахмедпаша	60кбп
3. Гьонсуз (Гьозсюз)	51кбп
4. Долукьой (Долу)	160кбп
5. Доганджа (Кючюкдоганджа)	180кбп
6. Лезгар (Ъзгар)	150кб
7. Кадънкьой (Кадъкьой)	50кб
8. Козкьой	80кбп
9. Кадъкьой	120кбп
10. Пишманкьой (Йенидибек)	320кбе
11. Теслим (Саръполат)	256кб
12. Харлагюн (Тюркобаши)	250кбе
13. Яйлагюн (Яйлагьоне)	210кбе и унияти
14. Акънджали – заличено	130кб парAPANКОВЦИ
14. Кадъгебран (Кадъкьой)	80кб парAPANКОВЦИ
15. Тетекьой	66кбп
16. Караджахалил	80кбп
17. Хадъркьой (Хъдъркьой)	102кбп

ШАРКЪОЙСКА КАЗА

1. Кастамболкьой (Орманлъ)	120кбп
2. Варница (Пърнар)	20кбп
3. Байрямич	150кбп

БАБАЕСКА КАЗА

1. Докузюк (Докузхюйюк)	105кбе
2. Енимахле (Йенимахалле)	160кбе
3. Карамаслия (Карамесутлу)	105кбп
4. Караалия (Карахалил)	250кбп
5. Куфалджа (Мутлу)	26кбп
6. Йолагелди – 30кб през 1830 г.	
7, Доганджа	64кбп
8. Имампазар (Имампазаръ)	77кбп
9. Софалий (Софухалил) – 26кб през 1878 г.	
10. Алпулу	100кбп
11. Келбей – заличено – 15кб през 1878 г.	
12. Бабаески	100кб
13. Надерли (Надърлъ)	190кбп

ХАЙРЕБОЛСКА КАЗА

1. Хедели	150кб
2. Лохана (Лохана)	120кбп
3, Хайребол (Хайраболу)	10кбп

ЛЮЛЕБУРГАСКА КАЗА

1. Люлебургас	100кб
2. Сатъкьой (Сакъзкьой)	250кбе
3. Айвали (Авалъ)	100кбп и 100кб парAPANКОВЦИ
4. Тюркбей (Тургутбей)	80кбп
5. Кумсаид (Оваджик)	28кбп
6. Ахметбей	100кбп
7. Мюсинли (Мисинли)	100кб парAPANКОВЦИ

МАЛКОТЪРНОВСКА КАЗА

I. Селища останали в България

1. Малко Търново	1400кбе и унияти
2. Визица	10кбе
3. Гьоктепе (Звездец)	100кбе
4. Граматиково	320кбе
5. Заберново	45кбе
6. Калово	30кбе
7. Кладара (Сливарово)	80кбе
8. Конак (Бяла Вода)	84кбе
9. Сърмашик (Бръшлян)	150кбе
10. Стоилово	130кбе

II. Селища, останали в Турция

11. Велика (Балабан)	120кбе
12. Дерекьой	256кбе
13. Камилите (Йигитбаши)	130кбе
14. Карадере	115кбе
15. Керациново (Бозташ)	55кбе
16. Крушово – заличено	40кбе
17. Мокрошево (Шюкрюпаша)	80кбе
18. Маглавит (Гьокяка)	90кбе
19. Мегалово (Весилче)	40кбе
20. Паспалово (Армутверен)	170кбе
21. Цикнихор (Караджадаа)	130кбе
22. Чаглаик (Чаглайък)	120кбе

БУНАРХИСАРСКА КАЗА

1. Бунархисар (Пънархисар)	700кбе
2. Колибите (Хамзабей)	180кбе
3. Курудере	200кбе
4. Урумбегли (Ислямбейли)	210кбе
5. Чонгара (Дживузкьой)	310кбе

6. Яна (Кайнарджа)	180кбе
7. Топчукьой	50кб парапанковци
8. Инджекьой (Йенидже)	250кбп

ВИЗЕНСКА КАЗА

1. Ахъркьой (Ахимехмет)	50кбп
2. Пенека (Кьомюркьой)	310кбе
3. Серген	160кбп и 90кб парапанковци
4. Ятрус (Къзълагач)	120кбе
5. Евренли	140кб
6. Хасбоа (Хасбуа)	75кб парапанковци
7. Ургас (Къшладжик)	50кбп
8. Виза (Визе)	55кбе
9. Межерет (Дюжова)	110кб парапанковци
10. Чакали (Чакълъ)	100кбп
11. Апъртес – колиби	20кб
12. Мюслим (Мюселлим)	40кбп
13. Коваджак (Каваджък)	51кбп
14. Евренджик	150кбп
15. Соуджак	135кб парапанковци
16. Сарай	50кбп

МИДИЙСКА КАЗА

1. Малък Самоков (Демиркьой)	300кб и 300кб парапанковци
2. Мидия (Къйкьой)	20кбп
3. Аксиджим	50кбп
4. Трули (Хамдибей)	120кб парапанковци

ВАСИЛИКОВСКА КАЗА

I. Селища, останали в България	
1. Вургари (Българи)	120кбп

2. Мързево (Кондолово)	45кбе
3. Резово	110кбе
II. Селища, останали в Турция	
4. Блаца (Шишлиоба)	135кбе
5. Маджура – заличено	121кбе
6. Пиргопуло – заличено	90кбе

РОДОСТЕНСКА КАЗА

1. Родосто (Текирдаг) – към 1878 г. има 200кб

ЧОРЛЕНСКА КАЗА

1. Умурджа – заличено	52кб
2. Армаша – заличено	60кб
3. Мюселим – заличено	140кб
4. Ени Чифлик	250кб
5. Юсускьой – заличено	100кб
6. Исекча (Есетче, Сече) – заличено	60кб
7. Кючук Чалтик (Челтик)	80кб
8. Дерменикьой (Дегирмен)	400кб
9. Чукур Ченгел (Онерлер)	60кб
10. Селвели – заличено	30кб
11. Чешмели	25кб
12. Арапли – заличено	30кб
13. Буюк Сейменли (Сеймен)	60кб
14. Даа Еникьой (Пънарджа)	150кб
15. Чорлу	500кб
16. Мюселим (до Муратли)	50кбп
17. Шахбаз (Шахпаз)	100кбп
18. Султан чифлик (Султанкьой край морето)	80кб
19. Кадъкьой чифлик	30кб
20. Пашали чифлик	30кб

21. Ченгели чифлик	15кб
22. Кюпрюдже чифлик	10кб

ЦАРИГРАДСКИ ВИЛАЕТ

СИЛИВРЕНСКА КАЗА

1. Аврен (Акьорен)	160кб
2. Синекли (Кючюксинекли)	100кб
3. Курфали (Курфалль)	260кб
4. Чанта (Ески чантакьой)-100кб и 100кб парAPANКОВЦИ	
5. Куртулмаш – заличено	100кб
6. Каливри, Гелевре (Йолчатъ)	80кб
7. Кьостемур – заличено	80кб
8. Кючук Сеймен (Сеймен)	110кб
9. Кючук Чаушли – заличено	20кб
10. Буюк Челтик (Челтик)	80кб
11. Буюк Чаушли (Бюйюк Чавушлу)	120кб
12. Бейджилер	80кб
13. Буюк Калъчли (Бюйюккълъчлъ)	100кб
14. Каракъзъл (Бекирли)	60кбп
15. Фенер (Фенеркьой) 100кб и 100кб парAPANКОВЦИ	
16. Кючук Калъчли (Кючюк Кълъчлъ)	80кб
17. Кадъкьой	70кб
18. Силиврия (Силиври)	100кб
19. Карасинан чифлик	30кб
20. Папас чифлик	15кб

ЧАТАЛДЖЕНСКА КАЗА

1. Дая кадън (Таякадън)	300кб
2. Делиюнос (Тракия Каршиламъсь)	180кб
3. Имрихъркьой (Имрахор)	200кб

4. Гарфа (Йоренджик)	240кб
5. Деркос (Дурусу)	200кб
6. Чанакча	250кб
7. Гьокчеали	55кб
8. Ерменикьой (Инсанийе)	155кб
9. Елбасан	50кб парапанковци
10. Чаталджа	20кб
11. Чакъл	40кб и 40кб парапанковци
12. Инджекьой (Овайенедже)	60кб и 60кб парапанковци
13. Папас Бургас (Муратбей)	40кб
14. Сюрдюн (Ортакьой)	50кб и 50кб парапанковци
15. Ташгъл	20кб
16. Странджа (Бинкълъч)	20кб
17. Белград (Белград)	100кб парапанковци

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

1. Разбойников, А. Сп., С. Ан. Разбойников. Населението на Южна Тракия с оглед на народностните отношения в 1830, 1878, 1912 и 1920 години. С., 1998.

2. Милетич, Л. Разорението на тракийските българи през 1913 г. С., 1918.

3. Известия на Тракийски научен институт, Кн. 1: – Брянов, Т. Българи – бежанци от Тракия (родни села и къде са се заселили в България)